

Q. F. F. J. D. O. M.

DISPUTATIO PHYSICA

De

PRINCIPIIS SEU

CAUSIS INTERNIS

CORP: N,

Quam

Consensu Amplissimæ Facult. Phil.

In Regia Aboënsi Academia.

SUB PRÆSIDIO

Consultissimi & Praclarissimi VIRI

DN. ERICI FALANDRI,

Hactenus Ling. Orient. jam designati Juris

Professoris, Fautoris & Promotoris ju-
giter colendi.

*Pro Magisterii Philosophici privilegiū adipiscendū,
candidè Philosophantium examini submittit*

ABRAHAMUS AB: THAUVONIUS,

Phys. & Log. in Reg. Gymn. Wib. Lector.

Ad diem

Anno Rep. Salutis 1682.

A B O Æ,

Impressa à JOH. L. WALLIO, A. T.

Reverendissimo in Christo Patri ac Domino

DN. P E T R O B A N G I
S. S. Theologiæ Doctore celeberrimo,
Episcopo Diœceseos Wiburgensis eminentissimo,
Gymnasii Ephoro & Consistorii Antistiti gravis-
simo, Mecænati magno, devota animi venera-
tione æternùm suspiciendo.

Nec non

Pl. Reverendis, Clariss: & Humaniss: VIRIS

DN. M. GABRIELI THAUVONIO,
Præposito & Pastori in **Viarno** meritissimo, ut Patruo
amantissimo, ita Fautori ac Benefactori indubitatissimo.

DN. M. PETRO H. CARSTENIO,
Celeb: Civitatis Neoviensis Pastori, adjacentiumq; Eccles.
Præp. vigilantissimo, Fautori ac Affini suo pl. honorando.

DN. JOHANNI THAUVONIO, Pastori
in **Karlslojo** venerando, Patruo perdilecto, benefactori
propensissimo

DN. ABRAHAMO E D N E / Pastori
in **Squoris** & Præposito bene merito, ut ante hac Bene-
factori propensissimo, ita & nunc Fautori colendo.

DN. BARTHOLDO B O M A N I / Pastori
in **Uegu** pervigili, Affini & Benefactori gratissima mente
commemorando,

DN. PETRO PETRINO, Pastori in **Kurtjoti**
fidelissimo, Fautori & Affini singulariter honorando.

*Illi ut Patrono & Mecænati summè ob-
servando, his ut Promotoribus, Fauto-
toribus, Benefactoribus propensissimis
disputationem hanc gradualem subs-
misse, reverenter & officiose dedicat
& offert*

Auctor.



RATIO INSTITUTI.



Mnium rerum pars
potissima principiū
vulgo salutatur, quo
collimans etiam
Phosphorus eruditorum Aristo-
teles 1. Lib. Eth. c. 7. Magnum,
inquit, momentum principia ha-
bent ad consequentia: quocirca
plus principium quam dimidium
totius est, eoq; fiunt multa per-
spicua eorum quæ indagantur.
Itaque haud inconvenienter fa-
cturi videbimur si de rerum na-
turalium principiis *Ἀπὸ βεβαίων* ali-

qua adducamus; non territi vel
materiae hujus subtilitate, quæ
Philosophorum etiam agmina di-
sturbavit & in varias opinionum
semitas distraxit, vel proprii in-
genij imbecillitate, nam est ali-
quid prodire tenus si non datur
ultra, pulchrumque ducitur non
invenisse modo veritatem sed e-
am etiam diligenter pervesti-
gasse. Quod ut commodius e-
xequi possimus & ne ἀμεθόδως
procedere videamur, dissertatio-
nem hanc duabus sectionibus
inclusam volumus, quarum pri-
or principiorum ὀνοματολογία, po-
sterior ejusdem πραγματολογία enu-
cleabit.

SECTIO I.

§. 1.

Επιμουν hujus vocis quod concernit dicitur principium quasi primum rei initium.

§. 2.

Circa Homonymiam seu varias notiones & acceptiones sciendum Principium velut τὸ primum sumi vel Negative vel positive.

Principium negativè vocatur initium quod se aliquid prius non habet, & sic antequam aliud est, principium existit, hoc sensu filius ante quem non genitus vel natus est alius, primus dicitur, quamvis nullus porro post ipsum vel nascatur vel gignatur.

Principium positivè est quod post se aliquid habet ordinemq; inter prius & posterius involvit, sicq; sumitur (1) famosiori significatione ac latè & quidem per (a) Excellentiam pro eo quod absolutè primum est, quod est Deus (b) pro eo quod respectivè & recto modo primum est, quomodo Rex in suo Regno, Dominus in territorio, consul

in senatu primi dicuntur (2) strictè & Philosophicè ut hic loci pro eo à quo aliquid quocunq; modo procedit ut inquit Thomas par 1. Sum. Theol. q. 30. art. 1. ubi attendendum ne hinc mox inferamus causas & principia esse æquipollentia, namq; illæ arctioribus terminantur Limitibus, hæc vero latius divagantur. Ita ut omnis causa quidem est principium, sed non omne principium causa. Sic via est principium itineris, aurora Diei, non causa, quæ exempla angustam causarum naturam arguunt eamq; non admittere cum principijs aliquam reciprocationem, de quibus fusius differentes videantur. Metaphysici qui hæc in actu signato seu in propria sede tractant. Physici v. cum sit in actu exercito de his agere, in omnia minuta inquirere superfedemus.

§. III.

Synonymia v. frequens hic non occurrit præterquam quod Græcis Αρχή, Latinis, Elementa, Principia prima & generalissima, interdum etiam causæ C. N. nuncupantur & ita etiam hic principij vocabulum sumitur.

SECTIO II.

§. I

ABsolutis quæ circa *ὀνοματολογίαν* erant observanda, ordinis ratione postulante *πραγματολογίαν* seu definitionem realem perpendemus, verum antequam id facimus τὸ ὅτι imprimis eorum probandum seu quod sint, deinde τὸ πῶς expendemus.

§. II.

Aristoteles quidem τὸ ὅτι principiorum supervacaneum existimabat probare, quippe sibi omnino habuit persuasum neminem fore qui existentiam eorum revocaret in dubium, igitur de ijs agit tanquam ab omnibus concessis, interim tñ. cum variæ sectæ postejus tempora & inter illas, Chartesiana illa surrexerit cujus principium est de omnibus rebus dubitandum esse, & multi possent adhuc hodie inveniri qui cum Chartesio dubitationis alea ludunt, igitur uno saltem argumento quod revera in rerum natura sine suffecerit affirmasse, ut deinde tutius ad affectiones & proprietates ire liceat. Sic igitur hoc, quia novimus & indies ferè spectamus corpora naturalia dissolvi & interire, cum itaq; interitui sint obnoxia arguitur ea esse

composita, quæ tantum ad dissolutionem habilia sunt: Si sunt composita iterum sequitur quod ex causis internis seu principijs conjuncta sunt quibus ortum debent & in quæ post dissolutionem iterum resolvuntur. E. rerum naturalium principia revera sunt.

§. III.

Quod a, concernit ipsam definitionem ignorari etiam à mediocriter doctis non potest, vix tantum pro Helena certatum in Græcia, quam pro illa, alijs Authoritatem Aristotelis pro immoto fundamento habentibus, qui hanc tradidit definitionem: *Principia sunt quæ neq; ex aliis sunt neq; ex se invicem sed ex quibus omnia.* Alijs v. præconcepis suis opinionibus nimis indulgentibus Aristotelisq; definitionem quamvis canonicæ suæ venerabilem & à sanioribus omnimode approbatam, theonino dente rosam & funditus everfam satagentibus.

§. IV.

Nos neq; alicujus auctoritate neque præsumptione propria aut alterius permoti, quippe veritas non à *Subjeto sed Objecto* dependet, prænominatam illam definitionem tanquam firmo tælo innixam amplectimur & tuemur, non in improbantes istam. *Princi-*

ria sunt quæ in esse corporis naturalis influunt,
namq; hæ descriptiones licet verbis descree-
pent, sensu tñ. quin bonus interpret rite eas
possit conciliare non facile negabitur, modo
rei curam quis potius gerat quam vocum.

S. V.

In ἀναλύσει hujus definitionis imprimis
juvabit præfari, scilicet definitionem datam
non esse talem quam vocant perfectam sed
quæ descriptio aliàs audit, quia perfecta de-
finitio est specierum, principii vero vocabu-
lum est genus, non igitur est quod quis mire-
tur eam negative describi. Nec obstat quod
doceat canon Logicus negative nihil esse de-
finiendum. Quia 1. negatio non explicat quid
res sit sed potius quid non sit. Quia 2. neq;
genus neq; differentia specifica ex quibus de-
finitio constat possunt esse negativa. Quia 3.
definitio & definitum, sunt realiter unum
& idem adæquate. Nam 1. loquitur canon
de definitionibus perfectis non imperfectis 2.
possunt negationes tolerari si natura rei &
penuria vocum id svadeant. 3. Dicitur defini-
tio esse vitiosa si tota fuerit negativa non si
ex parte tantum. Nam ultima verba in hac
definitione aliquid ponunt & non tollunt.
Deinde punctum etiam per negationem defi-
nitur sc. *cujus nulla pars est: seu quod nul-*

Iam habet magnitudinem, quæ descriptio & recepta & approbata, hic igitur eâdem æquitate uti spero, licebit. Præterea quæ perfectè definiuntur in suo genere aliquid se prius etiam agnoscunt, cum a. id de principiis dici nequeat sequitur etiam illa non posse defini, sed saltem describi ut etiam ab Aristotele factum, quem hac vice sequi consultum duximus.

§. VI.

Ex data hac descriptione non potest non natura principiorum dispalescere, modo omnia momenta quæ in illa continentur accuratiori iudicij trutina perpendantur. Primum est, illa non fieri ex se mutuo, ratio est, quia principia sunt tanquam species disparatæ & quemadmodum illæ ex se invicem non generantur, ita nec hæc à se invicem provenire queunt vi canonis Logicorum: *positio disparatorum uno negatur alterum*, qui non in esse modo sed etiam in Fieri intelligendus venit. Hisce non obstat quod forma dicatur fieri ex Materia & privatione quæ pro principio a quibusdam venditatur nam 1. dicitur quidem sed non probatur. 2. qui indurato animo non est fascinatus facile concesserit privationem non esse corporis naturalis principium, quod etiam à nobis infra
pro

pro modulo ingenii prolixius declarabitur, nec obstat 2. Materiam & formam fieri ex causa efficiente, nam definitio loquitur de principiis non externis sed internis.

§. VII.

Secundo dicitur in definitione principia non fieri ex alijs, ratio est, quia si principia semper fierent ex principijs alijs, tunc daretur progressus in infinitum, à quo tn. abhorret natura, & non magis principii sed principiatum potius mererentur nomen, quod indolem eorum cum nomine funditus evertet. se n. in naturalibus nihil prius agnoscunt. notandum tn. hic non intelligi Principia hujus vel illius individui numericè ita considerata, sed specificè, quæ in spatio ἐξαήμερον in creatione sunt producta, ut e.g. omnes res creatæ sunt & fuerunt specificè ante infantis eras aut perendie nascituri principia scilicet Materiam & Formam, sed ideo Materia & Forma in Infante non desinunt audire principia.

§. VIII

Tandem innuunt requisita hujus descriptionis, omnia naturalia ex illis fieri quod etiam veritati consonum. Omnia namque corpora naturalia ex Materia & Forma consti-

stituuntur, quicquid contradicant novæ Philosophiæ Chartesianæ sectatores, qui Formam substantialem ut vanum commentum & ignorantiam libenter quoties sic fert occasio, falseq; rident & Peripateticos ridiculè hac in re procedere dicunt. Si enim interroges, inquirunt Peripateticum, quænam sit hujus vel illius proprietatis aut effectus Physici causa dicet mox, Forma. Si porro quæras, cujus naturæ & qualitatis sit illa Forma. Respondebit se id ignorare. Forma igitur eorum ignorantio est & Peripatetica illa Physica desinit esse scientia ac incipit esse ignorantia, quod scientiæ infestis cornibus adversatur. Similibus & etiam intolerabilioribus verbis Peripateticos subsannant & Formam quam statuimus substantialem, appellatione Peripateticæ ignorantiæ sugillant. Ita ovant victoria ante collationem argumentorum ab utraq; parte & in jactatione stupendæ suæ scientiæ cardinem totius rei volvi sibi persuadent. Fatentur utiq; Peripatetici se Formas substantiales ignorare: at non in totum, sed in tantum. non dicunt se latere Formarum subst: existentiam, & quid sint in communi, operationes namq; earum aliaque argumenta validè satis probant quod sint aliquid, sive Naturæ quædam activæ, quæ

Materiam & corpora regunt, actuant & in-
formant. At quales sint, id nunc quodam-
modo intelligitur nunc prorsus etiam igno-
ratur. Jam vero quis est ille disputandi pro-
cessus? quoniam latet τὸ μῖον sive qualis res
sit, ergo nec τὸ ὄν admittendum, sive quod
ista res revera existat. Num, quod ignore-
mus maxima ex parte naturam Angelorum
nec possimus de eis habere conceptum posi-
tivum & absolutum quid & quales sint, sed
negativum, comparatum & indirectum col-
lectum ex operationibus, quid non sint,
debemus negare esse Angelos? Num Medi-
cus quod ignoret speciem morbi aliquando
in ægro, tollit & annihilat sua ignorantia
valetudinem in decumbente? ninimè. par
ratio etiam profecto est cum prænominato
illo Chartesianorum argumento quo tan-
quam invicto securius utuntur, & de quo
etiam veluti re jam confecta, serio trium-
phant. Et quid multis opus? Chartesius i-
pse dicit expressè aliquid in rerum natura
esse, etsi modum ejus & rationem exactè non
capiamus. vid. pr. ph. p. 2. §. 34. 35. utatur
igitur hic eâdem æquitate. Vetus etiam est
canon: ab ignorantione modi, ad negatio-
nem rei non valet consequentia, remanet i-
gitur quod propter ignorantionem Formæ
sub-

Substantialis ipsa essentia ejus in rerum natura non sit abolenda & neganda. Quod contra hanc assertionem inter cætera adferunt de Formis brutorum quas Peripateticos existimant aut pro materialibus aut pro intelligibilibus habere, non facit ad negationem Formæ substantialis, nam Peripatetici Formas Brutorum nec pro Materialibus venditarunt, sic enim extensionem Physicam & partes extra partes haberent suaque natura ex utraque Materie proprietates induerent, nec intelligibiles asserunt sed tertium admittentes, mediam quandam naturam inter hæc duo constituunt, sc: inter Spiritum & Materiam: Quæ conveniat cum Materia & differat à Spiritu intelligente hoc nomine, quod proprie loquendo non intelligat. Differat à Materia & conveniat cum Spiritu generali modo præsentie ad corpora informata, quatenus dimensiones quantitatis penetrat quod nulla facit Materia. Sed hæc obiter & veluti in transitu tradere voluimus licet dignitas & amplitudo hujus controversiæ mereretur ut in his exponendis paulo essemus prolixiores.

§. IX.

Huc usque de definitione principiorum dictum simpliciter & pro modulo ingenij, hanc jam excipit eorum divisio, dividuntur autem in interna & externa.

Interna sunt quæ per immeationem, corporis naturalis essentiam constituunt, ut Materia & Forma. Externa sunt quæ corporis naturalis essentiam non ingrediuntur sed extrinsecus illud constituunt, ut Efficiens & Finis. Illa saltem hac vice levi tantundem brachio attingemus.

§. X:

Communiter quidem dividunt principia in constitutiva & transmutativa, sed non tam bene quam suete: Nam hanc divisionem firmo non inniti talo validis satis argumentis Clarissimus Sperlingius dat probatum, fundamentumq; ejus quod generationem & privationem volunt, penitus subruit. Nam quod generationem imprimis spectat, liquidò constat eam non posse esse principium, multo minus fundamentum & tanquam causam principiorum. Principium esse nequit C. N. quia omnibus corporibus naturalibus non competit, quæ condicio

ditio propria est principiorum. non enim generatur Cœlum ; Stellæ , Planetæ &c. Nequè fundamenti aut causæ rationem de principijs absolvit , quia principia latius patent quam generatio. Jam cum principia competunt alicui subjecto quod caret generatione , scire a quo quomodo in illo subjecto generatio , principiorum in illo subjecto existentium fundamentum sit. hoc enim postulat conditio fundamenti ut in eo sit in quo etiam res fundata , nam posito adjuncto necessum est etiam poni subjectum cui Adjunctum innitatur.

§. XI.

De privatione idem ferimus judicium & quod nullam mereatur in Physica sedem , multo minus ut principii titulo ornetur. Sedem non meretur: quia Physica scientia corporis naturalis affectionumq; ex eo resultantium est, non privationis, quam nemo liberi ingenij dixerit quid commercij habere cum rebus Physicis , nisi qui sese alicujus sectæ servituti mancipaverit , piaculumque duxerit vel latum unguem ab eorum sententia discedere. Ad hæc quæ principii nomine insigniuntur debent esse communia C. N. sed tale quid non est privatio. Nam ubi non datur generatio , ibi non datur privatio, in cœlo, Sole,

Sole, Luna &c. non datur generatio, ergo nec privatio, & per consequens eliminanda præprimis ex tractatu communi Physices. Si inde Eliminanda, non est principium. Præterea non est efficiens, non Finis, nec Forma aut Materia. Dicunt illi qui privationi hoc nomen indulgent, illam esse generationis principium. Sed nec illud facile admitti potest. Forma & Materia in generatione requiruntur non privationis famulitium. Quid tandem intelligitur per privationem? quid nisi defectus, Negatio, absentia, & quanquam addant etiam connotari hic potentiam Materiæ ad formam educendam, tamen inde nil roboris accedit illorum assertioni qui privationem pro principio venditant, aliud est loqui de potentia Materiæ quæ obedientialis est ad formam suscipiendam, aliud de privatione. Illud enim accidens est sed hoc non nisi non Ens. Probatum id inde quia Materia res naturalis est, Forma etiam res naturalis est: Privatio Formæ & Materiæ contradictoriè opponitur, ergo res naturalis non est. Quid ergo? haud dubie in naturam non entis migrabit, & si concederemus esse terminum à quo generationis ut eam coactè appellare videtur Scharphius, Sagitarius etiam de ea multum dubitat.

Quid tamen inde opitulationis ad obtinendum titulum principij? Sed nondum privationem exautorant qui illâ tanquam ministra ad ingenij sui acumen ostendendum utuntur, rationibus namq; ubi destituuntur Phys. sacrum codicem in suum sensum torquere satagunt, dicunt n. Privationem apud Mosen tribus epithetis innui. Primo quando terra dicitur Tohu Vabohu. Deinde quando tenebræ dicuntur fuisse in superficie abyssi. Tertio notari nomine abyssi Alst: Encycl. L. 13. cap. 8. Sed ad illud breviter. Est hic petitio principij, numper hæc Epitheta privatio intelligatur, sub judice inquam lis est, aliud, n. est loqui de tenebris & de abyso, aliud de privatione, tenebræ quidem dicuntur esse privatio Dei, sed non talis privatio quæ hic innuitur & pro potentia proxima ad producendum effectum accipitur, quæ aliàs Privatio Physica communiter audit, verum potius Logica Privatio, quæ est absentia entis Realis in subjecto cui per naturam inerat aut inesse omnino debuit. Sed hæc penitus scrutari, relinquo illis qui textum originale scienter perlustrant, si potuerint ex his privationem infallibiliter inferre sententiæ eorum non refragabor. Claudio verbis Sperl. hac de re

ex Def. Syn. pag. 160. Nullius usus est illa speculatio de privatione, nihil ad res Physicas facit, ideo satius fuisset si ejusmodi altercationes nunquam fuissent motæ & investæ.

§. XII.

Tantum de privatione in cujus scrutinio multi sterilem quærunt voluptatem, nunc ad internorum & constitutorum Principiorum definitionem accedemus, exorsî à Materia quia hæc primum est principium quod ad C. N. constitutionem requiritur.

Est autem Materia Principium internum ex quo corpus naturale constituitur.

§. XIII.

Estque vel *Simplex* vel *Composita*.

Simplex est pura Materia cujus essentiam nulla ingreditur Forma ut cœli, ignis.

Composita est integrum corpus ex quatuor Elementis conflatum ut Materia hominis, Ferri, Arboris &c.

§. XIV.

Materiam divisimus in *Simplicem* & *Compositam* non vero in *primam* & *secundam*, renitentibus licet multis, qui *Materiam* illam quam *primam* vocant introducendam volunt, eamque divisionem cum recta ratione convenire inque re fundamentum habere omnino nobis persuasum habemus. Nam ignem esse simplicem nemo ibit inficias, licet non semper quoad existentiam tamen quoad essentiam. Sic aqua impura etiam simplex est quoad essentiam licet non quoad existentiam. Præterea constans est assertio bonorum Philoso, ignem esse Elementum & Elementa esse omnia simplicia, ergo etiam ignis simplex erit necessum est. Cœtera corpora quæ ex Elementis conflantur composita, & ex Materia composita constare dicuntur, ut sunt Plantæ, Mineralia, &c.

§. XV.

Quod vero concernit *primam* illam *Materiam* de qua agit Aristoteles, pace tanti viri & ejus sectatorum nec non Chartesii cum suis complicibus, dico simpliciter eam nihil aliud esse quam purum

rum putum figmentum, neque enim in rerum natura tale quid adhuc est inventum, neque recta ratio acquiescere potest argumentis quæ pro illius existentia militant, aut cognoscere quæ demum ejus sit natura. Dicunt triplicem via nos pervenire posse ad ejus cognitionem, scilicet Negatione, Analogia & Affirmatione. Dicunt, sed ingenia studiosorum haud dubiè etiam dicendo seducunt, fingant adhuc quatuor ad illius cognitionem tramites & ipsi soli per eos eant, non credo inventient Materiam primam sed se captasse umbram & in tenebris plusquam Cimmeriis oberasse deprehendent.

§. XVI.

Chaos illud quod Deus in principio produxit pro tutissimo habent asylo, illud fuisse Materiam primam quæ immediatè à Deo creata est, contendunt. Alst: Encycl: Ph. p. 672. Sed si attendantur proprietates & requisita Materie primæ tradita à Novo quodam Chartesii sectatore vix evinci potest chaoticam illam Massam materiam fuisse primam. Ita habet Author: Consistit autem ratio corporis seu essentia Materie primæ non in

pondere, duritie, colore, aliave sensibili
qualitate, nec in divisibilitate & impene-
trabilitate; Sed in sola extensione posi-
tiva, absoluta sed generaliter spectata,
indeterminata & indefinita quæ reliqua-
rum passionum, qualitatum & potentia-
rum subjectum est. Ideoque in Prædi-
camento substantiæ ponenda. Singula
verba pariunt litigia, & quanto in ex-
positione est fusior tanto etiam videtur
obscurior. Dicit corpus esse & tamen
sensus externis non posse percipi.
Phœnice rarius illud corpus quod aliquo
sensu externo non percipiatur. Quo-
modo novit Materiam esse corpus nisi
sensus percipiat. Omnia Elementa eo-
rumque vires sensu cognosco, accedat
quis aquam, & tactu percipiet eam hu-
midam, ignem, & inveniet illum cali-
dum. Nec in divisibilitate consistere
rationem hujus Materiæ dicit, & tamen
habere extensionem absolutam. Sed quo-
modo Chaos ergo dividi poterat, cum
ex illo omnia Corpora sublunaria edu-
cta & formata fuerint. Nodum certe
in scirpo quærit quisquis Materiam hoc
modo descriptam investigare allaborat,
nec juvant argumenta quæ pro parte
affir-

affirmativa eruuntur ex mutua transmutatione, ex generatione, ex puro actu & potentia, ex compositione & deniq; ex contrarietate principiorum. Nam hæc pleraque falsæ innituntur Hypothesi & masculè etiam à probatis authoribus refutantur, inter quos Sperlingius etiam suas prodit vires, qui hunc in modum suam deregit mentem: *Hanc Materiam dico nullibi haberi in rerum natura. Nequit applicari cælo, nequit stellis, nequit Elementis, nequit mixtis: quid ergo laboramus in re nihili? Tutius est prætereuntem sequi naturam, quæ explicat se ipsam. Singularia corpora singulares habent materias. Hæc Materia vel sunt simplices vel compositæ, sicut ipsa corpora vel simplicia vel composita. De his tractat pars specialis Physicæ. In generali vero parte de Materia in genere*
agen-

*agendum, ut est de forma, quanti-
tate, qualitate in genere.* Hæc do-
ctrina ut facilima & evidentissima ita &
certissima ac naturæ convenientissima.
Sequatur illam alteram qui volet decipi.
§. XVII.

Et hæc jam dicta sunt de materia,
nunc alterum sequitur corporis natura-
lis principium *Forma sc. rerum substan-
tialis*, quæ quamvis hic ordinis causa,
post materiam tractetur, ipsa tñ. est
multo nobilior, præstantior ac perfe-
ctior, quia principaliter à natura inten-
ditur, cujus ardua cognitio deplorandam
intellectus nostri imbecillitatem satis su-
perq; arguit, nosque ut habet Subtilissi-
mus Scaliger in luce rerum tenui caliga-
re, in majore cæcos esse, in maxima
insanire testatur. Interim tñ. cum o-
mne rarum sit carum, difficultas nos à
proposito non deterrebit. At dicet hic
aliquis considerationem Formæ ad fo-
rum Dialecticum spectare, non v. Phy-
sicum. Ad hoc respondemus Logicum in
genere & notionaliter, agere de Formis,
prout in primis formatum, ut causa causa-
tum, arguit; Physicum in specie, realitèr &
in actu exercito sc. quatenus est forma C. N.

§. XVIII.

§. XVIII.

Definitur autem quod sit causa corporis naturalis interna per quam corpus constituitur.

Varia Formæ ut & Materiæ nomina diversasque significationes prætereo siquidem videri possunt apud Physicos & Metaphysicos.

§. XIX.

Rationes saltem aliquas allegasse, quibus forma substantialis revera omnibus Nat. corporibus inesse probatur, contenti erimus. Prima est ex compositione: cum certum sit res Physicas esse compositas, etiam certum erit aliam partem subst. componentem esse præter Materiam, quæ alio nomine vix commodius potest venire quam Formæ substantialis.

§. XX.

Secunda ex existentia rerum Physicarum depromitur, quæ existentia substantiæ originem debet, non Materiæ, quæ indefinita est & existentia caret, ergo Formæ.

§. XXI.

Tertia ex effectis. Cum certum sit operationes rerum naturalium proficisci ex substantia & non aliquo accidente, sequitur quod vel Formæ sint adscribendæ vel Materiæ, non huic quippe se habet merè passivè, ergo illi, ex qua omnes actiones & functiones veluti e fonte emanant. §. XXII.

Quarta ex distinctione. Sublatâ Forma substantiali omnes res essent eadem, cum materia in omnibus uniformiter se habeat & sic non daretur in illis conceptus convenientiæ & disconvenientiæ seu quod idem est non differrent genere & differentia. §. XXIII.

Hæc & similia argumenta quæ produci possent, nisi brevitatis nobis fixa lex esset, satis probant esse formas substantiales, gratis ergo Chartesiani tam acriter contra Peripateticos insurgunt & variis machinis Formas substantiales eunt oppugnatum. Deberent intelligere non ita accuratè se nova hæc & multis novitatis avidis plausibilia dogmata adornasse, ut Peripatetici ipsis palmam si non præripuerint, ad minimum tamen ambigam fecerint.

SOLI DEO GLORIA.

Ad

Clarissimum ac Pereximium

DN. ABRAHAMUM THAUVONIUM
Phil. Cand. Dignissimum, Lectorem Gymn.
Wib. & Consistorialem solertissimum,
Fautorem & Amicum hono-
randum :

Assiduus fueras quoniam Virtutis A-
lumnus,
Invigilans sacris noctesque diesque Ca-
mænis:
Ergo tuis studiis dignissima præmia do-
ctis
Vertice de Pindi transmittit Præsul A-
pollo;
Laureaserta parans capiti, nitidamq;
tiaram,
Et digito gemmam: Tum dicit voce se-
renâ,
THAUVONIUS valeat clarus sophizq;
Magister!

Avclamatio σχολιαστικῆ

GUSTAVI BERNERI
Lect. Reg. G. Wib.

Princi-

Pincipiorum corporis naturalis cognitio, eorundemq; recta constitutio doctissimos olim viros haud parum defatigarunt. Quin & hodie per plurimos in erronea dubitationum compita rapiunt, ut quam potissimum viam infistant, plane non videant. Causa difficultatis huius, innumera discrepantium Auctorum opiniones. Aristotelem inspicias, principiorum hanc invenies definitionem: principia sunt, quæ nec ex se invicem, nec ex aliis sunt; sed ex ipsis omnia. Legas alium, aliam, eamq; à priori hac longè diversam, non sine magno perturbationis tedio audies. Proinde non immeritò materiam hanc omnium difficilissimam pronunciaverim, circa quam, qui cum laude versari audent, animum quibuscunq; preconceptis opinionibus liberum atq; vacuum habebunt. Non hic Aristotelis, aut alterius alicujus Auctoris auctoritas veritati quicquam prejudicabit. Amicus Aristoteles, amicus Chartesius, amicus quoq; Sperlingius; Sed magis amica veritas. Rectissime ergo honoratissime Domine frater, in hac tuâ disputatione graduâ, res liberas liberè pertra-

brañas. Non hoc servilis ingenij indicium, non humi repentis est; hoc tuo facto neutiquam formidulosos illos imitaris, qui sibi diffidentes, aliis se ita mancipant, ut unguem latum in aliquo ab illis discedere, piaculum putent. Sed mancipia hec nihil de se magni polliceri possunt. Tu verò honoratissime Domine frater, perge ut cepisti, pariq; in posterum curâ Physicæ scientiæ incumbere, & brevi summum in hoc scientiæ genere culmen conscendes, à quo te non longè abesse disputatio Tua hæc gradualis eruditissimè à se conscripta ad oculum monstrat. Hisce paucis vale, & diu Musis tuisq; vive!

Quod precor & voveo, votisque ardentibus opto

fraternè
SAMUEL NYCOP.
in Gymn. Wib. Lect.

Ad

VIRO

Clarissimo ac Pereximio Domino

ABRAHAMO THAUVONIO

Phil. Cand. meritissimo; Log. & Phys. Lectori
in Gymn. Reg. Wib. ut & p. t. Rectori accuratissimo,
Consistorii Assessori dignissimo
Fautori maximè colendo.

Gloria magna, hercle, est claro de stemmate
nasci

Atq; patrum clarum prodere posse genus,
Præmia digna etenim præbet clarissima virtus
Omnibus illius qui pia castra colunt.

Sperem licet interdum remoretur longius illa,
Non minus idcirco gaudia læta dabit.

Si tibi jam ut caput pergit lucescere Phæbus,
Non dubium quin ager fertilis ingenij
Confert ille Tuus fructus feliciter amplos,
Semina Magnifica & non peritura diu!

Nec piget in claris te sudavisse fructibus
Cum felix inter sidera clara nites!

L. Mq; licet subito gratulatur

JONAS THORINUS

Sch. Cath. Wib. Con-R.

Neminem prava illa Momorum cavillatio commoveat, quâ culturam ingenuarum artium sæpius laceffunt. Notum namque literis deditos in magno apud optimos quosq; esse prætio. Pontifici cuiquam, tanto in honore erant omnes bonæ artis moderatrices, ut cum de illis cuidam mentio incidisset, dixisse feratur: *Plebeis argenti, nobilibus auri, principibus gemmarum loco, literas esse debere.* Scilicet

Artibus ingenuis quaesita est gloria multis.
Deridendi itaque illi, qui studiorum præcepta & virtutis Surculos parvi pendunt, cum tamen constet quicquid præclarum est, non sine magno labore ac sudore nasci ac crescere. Qua verò industria atque assiduitate literas tractaverit Clarissimus DN. LECTOR id ipsum exquisita, pro honoribus Magisterii adipiscendis, elaboratio de internis Corp. N. principiis probè testatur. Hos itaque honores Academicos ipsi congratulor majoremque in modum supremum Numen compello, ut dehinc quoque omnia prospera ac felicia ei contingant, quod vovet

Nominis ejus aestimator addictiss:

ANDREAS Ahlgreen.

Diſtum

Dilectum est Taciti cædro dignissimum, glô-
riam virtutis esse pedissequam. Rationi
namq; quam maximè & experientie congruum
est, eum meritò honore cumulari qui inde-
fesso virtutis exercitio incubuit. Exempla
passim obvia sunt, profanas namq; siquis in-
spexerit historias, inclaruisse atq; in summum
honoris fastigium deprehendet evectos esse eos,
qui in arte militari & bellica, egregium quid
& dignum ediderint, imo in depradicandis
horum laudibus in tantum occupatos fuisse
scriptores, ut nulla vetustas eorum famam &
memoriam exedere possit. Fortitudo igitur
bellica si tot cruditorum scriptis tam est incly-
ta, sua certè laude nequaquam ii spoliandi
sunt, qui cum musis laudabile habent com-
mercium, atq; literarum studio minus segnitèr
incumbunt. Quorum in numero nemini secun-
dus es Clarissime & Pereximie DN. CANDIDATE
pro honoribus Academici acutè satis differens,
quod ut felicem atq; prosperum non secum quam
reliqua Tua incepta finem obtineat cælum im-
ploro, atq; ut vergat in solatium Tuorum, ho-
norem Tui ipsius, emolumentum rei literariæ,
patriæ commodum, præprimis verò in honorem
Dei Ter Opt. & Max: usque ad id dignitatis
sub selliũ tandem evebaris quod avitæ Thauvo-
nianæ virtuti hereditarium premium est,

Ad officia quævis paratiss:

GUSTAVUS Törne.